

ATVEJIS 3

Dokumentinė poema

„STEBUKLŲ LAUKAS“

(*The Field of Magic*, Lietuva, 2011, 62 min.)

Režisierius, operatorius, scenarijaus

autorius: Mindaugas Survila

Montažo režisierius: Danielius Kokanauskis

Garso režisierius: Saulius Urbanavičius

Prodiuserės: Giedrė Beinoriūtė, Jurga
Gluskinienė

Nemokamai filmą galite žiūrėti:

www.sengire.lt/stebuklulaukas

Metodinę priemonę parengė:

Gintė Žulytė, kino edukatorė, medijų
antropologė

Bendrosios kompetencijos: komunikavimo, pažinimo, socialinė pilietinė, iniciatyvumo ir kūrybingumo, kultūrinė bei asmeninė.

Specifiniai gebėjimai: mokiniai pažins dokumentinio kino rūšies specifiką, gebės analizuoti veikėjo ir jo erdvės ryšių konstravimą ekrane, kino kalbos elementus. Mokiniai ugdytis empatiją, socialinį jautrumą, supras tolerancijos kitoniškumui reikšmę, gebės kritiškai vertinti naratyvus medijose.

FILMO KONTEKSTAS IR ERDVĖ: KARIOTIŠKIŲ STEBUKLŲ LAUKAS

Filmo „Stebuklų laukas“ režisierius ir operatorius Mindaugas Survila pirmą kartą į Kariotiškes – Vilniaus apskrities regioninę komunalinių atliekų sąvartyną Trakų rajono savivaldybėje – atvyko paprašytas socialinių mokslų daktarės Donatos Petružytės. Mokslininkę, rengusią mokslinį darbą „Atliekų rinkėjų darbas ir gyvensena: Kariotiškių sąvartyno atvejis“, Survila lydėjo kaip fotografas. Jis prisipažįsta, kad vaizdas, kurį pamatė, užbūrė iš pirmo žvilgsnio: „Nieko nežinojau apie sąvartyną ir juo labiau apie ten gyvenančius žmones. Man buvo smalsu. Nuvykus ten pirmą kartą, supratau, kad vien moksliniais tyrimais neapsiribosime, būtinai reikia sukurti filmą apie šią unikalią, tačiau nykstančią bendruomenę.“¹ Noras ją įamžinti biologijos mokslus baigusio Survilos kamerą pakreipė nuo gyvūnų prie žmogaus. Budos miške – netoli savo darbo vietos Kariotiškių sąvartyne – įsikūrę žmonės tapo antro jo filmo herojais (pirmasis kūrėjo filmas – gamtos dokumentika: „Susitikimas su žuvininkais“, 2006).

Anot Mindaugo Survilos, stebuklų lauku (rus. *pole čiudes*) Kariotiškių sąvartyną pavadino patys atliekų rinkėjai. Šis pavadinimas prigijęs dėl jame rastų gėrybių. Sąvartyne besidarbuojantys žmonės prisiminė, kad jiems teko atrasti ir pinigų, ir auksinių papuošalų, o už uždirbtus pinigus net nuvykti į Slovakijos Tatus². Tačiau filme sąvoka „stebuklų laukas“ įgyja papildomų prasmų: jame stebuklais pirmiausia tampa patys žmonės, jų vertybės ir tarpusavio santykiai.

1 „„Stebuklų laukas“ – filmas apie šalia gyvenančius, bet nepastebimus žmones“, *Delfi*. Prieiga: www.delfi.lt/veidai/kinas/stebuklu-laukas-filmas-apie-salia-gyvenancius-bet-nepastebimus-zmones.d?id=50196174.

2 Metodinės medžiagos autorės Gintės Žulytės pokalbis su Mindaugu Survila (2019 09 20).

Filmo kadras

Atliekų rinkimas – nuo antikos laikų žinomas, visame pasaulyje paplitęs reiškinys, vienas iš žmonių pragyvenimo šaltinių. Jie „iš šiukšlių srauto išrenka bei surūšiuoja pakartotinai naudotinas atliekas ir jas: 1) patys vartoja; 2) naudoja prekybiniams mainams (kaip daiktus ar kaip antrines žaliavas)“³. Tad filme įamžinta Kariotiškių sąvartyno (dar kitaip vadinamo tiesiog Vilniaus sąvartynu) bendruomenė buvo išskirtinė ne dėl savo veiklos, bet dėl unikalių asmenybių, gyvenimo būdo, laikmečio. Donatos Petružytės tyrime teigiama, kad „pirmieji atliekų rinkėjai Kariotiškių sąvartyne pradėjo lankytis vos jam įsikūrus – XX a. devinto dešimtmečio pabaigoje. Ekonominio chaoso, sekusio po Nepriklausomybės atgavimo, laikotarpiu dalis sąvartyno žmonių pradėjo čia ne tik dirbti, bet ir gyventi. Šimtams žmonių ši vieta tapo išgyvenimo niša. <...> Rūšiuoti antrinių žaliavų ar pasirinkti vertingų atliekų čia ateidavo keli šimtai žmonių iš aplinkinių miestų, miestelių ir kaimų. <...> Vilniaus sąvartyne daugiausia dirbo brandaus amžiaus, aukštesnįjį išsilavinimą turintys vyrai ir moterys. Taip pat ateidavo ir vaikų, ir vyresnio amžiaus žmonių. Bendras atliekų rinkėjų skaičius kito tiek istoriškai, tiek sezoniškai“⁴. Bendruomenė, gyvavusi apie 20 metų, pradėjo nykti po oficialaus sąvartyno, neatitikusio Europos Sąjungos aplinkosauginių reikalavimų, uždarymo 2008 metais. Ketverius metus kurto „Stebuklų lauko“ premjera įvyko 2011 metais.

³ Donata Petružytė, „Lietuvos sąvartynų žmonės kaip viena iš atliekų rinkėjų atmainų“, *Jaunųjų mokslininkų darbai* 2 (23), 2009, p. 219.

⁴ *Ten pat.*, p. 221; 223.

FILMO APDOVANOJIMAI

2012 metais „Stebuklų laukas“ įvertintas „Sidabrinės gervės“ apdovanojimu kaip geriausias Lietuvos dokumentinis filmas. Tais pačiais metais buvo apdovanotas Publikos simpatijų prizų Brisbenu tarptautiniame kino festivalyje (Australija) ir Publikos simpatijų prizų Tarptautiniame žmogaus teisių kino festivalyje „Ad hoc: nepatogus kinas“. Užsienio kine atliekų rinkimo tema atskleidžiama filmuose „Gėlių sala“ (rež. Jorge Furtado; Brazilija, 1989), „Šiukšlių šalis“ (rež. Lucy Walker, Karen Harley, João Jardim; Brazilija, Jungtinė Karalystė, 2010).

FILMO VEIKĖJAI: NUO BEASMENĖS BENDRUOMENĖS PRIE ASMENS, NUO BUITIES – BŪTIES LINK

Vis daugiau laiko praleisdamas Kariotiškių sąvartyne ir Budos miške, Mindaugas Survila suprato, kad nenori kurti filmo apie beasmenę bendruomenę. Jis siekė parodyti čia susitinkančius ir sugyvenančius žmones kaip individualybes. Todėl žmonės dažniau vaizduojami ne būryje, renkantis atliekas sąvartyne, bet kaip paskiri asmenys savo namų aplinkoje.

Filmo herojų namai peržengia įprastines keturias sienas ir nusidriekia į kiemą, kuriame atliekami tokie kasdieniai ritualai kaip švarinimasis ar maisto gaminimas. Prie pušies kamieno pritvirtinę veidrodį ir jį papuošę dirbtinėmis rožėmis, Kariotiškių gyventojai įsirengia prausyklą. Prie pat namų, ant stalelio lauke, jie gamina balandėlius, o kiek tolėliau valo metalo radinius. Pamažu buities scenose skleidžiasi veikėjų būtis. Veikėjų veiksmai, gestai, mažiausios aplinkos detalės padeda pamatyti jų vidines savybes, pomėgius, vertybes. Plaukus besikerpantis Valiera, nešvarumus nuo kaklo begrandantis Ivanuška, dirbtinės gėlės, stiklinės statulėlės namuose byloja apie grožio ir švaros poreikį, savadarbė radijo antena ar rogės – apie išradingumą, kūrybiškumą ir nagingumą. Itin iškalbingas filme yra pasiruošimas šventėms ir Kūčių vakaras. Išpuošta kalėdinė eglutė, padengtas Kūčių stalas, laužomi kalėdaičiai atskleidžia bendrystės, tradicijų, vilties svarbą ir praturtina Budos miško gyventojų portretus naujomis spalvomis. Šios filmo scenos įrodo, kad žmogiškosios vertybės pajėgios išlikti ir sudėtingomis ekonominėmis, socialinėmis aplin-

kybėmis. Materialinė gerovė nėra esmingiausia sąlyga joms klestėti. Dvejonų kyla tik dėl vienos vertybės – pilietiškumo. Prie medžio pritvirtinta Lietuvos vėliava skatina klausti: ar sąvartyno „darbuotojai“ jaučiasi Lietuvos valstybės piliečiais? Gal nublukusi ir atvirksčiai pakabinta vėliava – ironijos valstybės atžvilgiu išraiška? O gal, priešingai, trispalvė liudija „Kariotiškių sąvartyno žmonių“ gebėjimą pasirūpinti savimi, nekeiksnojant valdžios ir kitų Lietuvos gyventojų?

Filmo kadras

Žmogiškumo sąvoką filme padeda atskleisti ir ekrane vaizduojami gyvūnai. Jie tarsi išplečia stebuklų lauko ribas, o kartu ir kelia klausimą apie santykį tarp „stipresnių“ ir „silpnesnių“ tiek gyvūnijos, tiek žmonių pasaulyje. Jau išanginėje filmo scenoje pirmiausia rodomas ne žmogus, bet apsnigto miško pakraštyje vaikstantys briedžiai ir džiovinant duoną lesanti zylė. Šiais kadrais filmo režisierius netiesiogiai parodo žiūrovui ir tai, kas nematoma: ant virvelės pririšta žiauberė – užuomina, kad yra kažkas, kas ją parūpina ir pririša, galvodama (-s) apie žiemojančius paukščius. Budos miško gyventojai geraširdiškai rūpinasi ir savo globotiniais katinais bei šunimis („pavaišina“ juos smulkesne žuvele ar maisto atliekomis).

Filmo kadras

Verta prisiminti, kad filmo pradžioje Rudas sniege pastebi ir briedžio kanopas. Visa tai liudija, kad šios bendruomenės neužsisklendžia savyje ar savanaudiškai nesisavina gamtos ir sąvartyno gėrybių, bet jomis dalijasi ir yra atviri šalia esančiajam: žmogui ir gyvūnui.

Kartais gyvūnai kadre tampa savarankiškais veikėjais, tarsi iš šono stebinčiais ne visuomet paprastą žmonių gyvenimą bei santykius. Tai suteikia filmo pasakojimui komiško, tačiau taip pat nuteikia

Žiūrovą pamąstymams apie žmogiškąją būtį: galbūt kartais gyvūnai yra vieninteliai, kurie nepasmerkia ir neatstumia žmogaus, bet visuomet jame mato žmogų?

REŽISIERIAUS IR VEIKĖJŲ SANTYKIS: PASITIKĖJIMO RIBOS

Filmo režisieriui Mindaugui Survilai Kariotiškių sąvartyne ir Budos miške teko praleisti ne vieną dieną, mėnesį ir metus, kol užsitarnavo jo gyventojų pasitikėjimą. Sąvartyno žmonės buvo įpratę vengti, kiek tik įmanoma, apie jų gyvenimą pramus skleidžiančių žurnalistų ir fotografų. Survilai teko įrodyti, kad jis nesiekia kurti sensacijų, bet nori su jais užmegzti betarpišką ryšį turėdamas kitokių tikslų.

Atviras, artimas režisieriaus bendravimas su filmo veikėjais ypač atsiskleidžia scenose, kuriose veikėjai tiesiogiai kreipiasi į juos filmuojantį Survilą. Pačioje filmo pradžioje vyras prašo būti palaidotas atskirai, o ne su kitais neatpažintais asmenimis. Filmu pabaigoje režisieriui patikimas dar vienos filmo herojės prašymas. Ilgą laiką sūnaus nemačiusi Janė Survilos mobiliuoju telefonu pagaliau jam paskambina ir pasikalba. Tai vienintelė situacija filme, kurioje žiūrovas pastebi režisierių, veiksmu įsiterpiantį į veikėjų kasdienybę. Kitose scenose jis liko pašalinio stebėtojo pozicijoje, nei veiksmu, nei žodžiu nereaguodamas į veikėjų klausimus, komentarus. Vis dėlto, netgi likdamas už kadro, „Stebuklų lauko“ kūrėjas susidūrė su etinėmis dilemomis.

Peržengus namų slenkstį ir priartėjus prie intymios herojų erdvės, daugumai dokumentinio kino kūrėjų iškyla panašūs klausimai: kur yra mano herojaus asmeninė riba, kurios neturėčiau peržengti? Kada turėčiau išjungti kamerą, nefilmuoti, nenaudoti kadro ar gal net ištrinti medžiagą? Svarstydami šiuos klausimus, kai kurie dokumentinio kino kūrėjai dėl veikėjų saugumo, jų orumo ir privatumo netgi atsisako itin didelę meninę ir / ar informacinę vertę turinčių kadro. Viena iš didžiausių etinių dilemų Mindaugui Survilai kilo dėl šokio scenos, kurioje apgirtusi, juoda vakarine suknia pasipuošusi Tatarka ir neblaivus jos kaimynas Rudas šoka tango. Kaip prisipažįsta režisierius, jam ir filmo montažo režisieriui Danieliui Kokanauskiui teko nemažai diskutuoti, ar šios scenos nereiktų atsisakyti ir nedėti į filmą. Vis dėlto galiausiai ji

tapo viena iš dramaturgiškai reikšmingiausių „Stebuklų lauko“ scenų. Survila prisipažįsta: „Nusprendėme šią sceną palikti, nes jos prasmę kuria ne tik tai, kas joje vaizduojama, bet ir kontekstas, į kurį ji patalpinta.“⁵ Po dramatiško šokio žiūrovas klausosi išblaivėjusio Rudo išpažinties. Vyras prisipažįsta: „Tai va tokie, kvietkeli, dalykai pas man. Galvojau šiandien pažuvausiu... Ai, ta degtinė degtinė.“ Šios mintys atskleidžia, kad filmo veikėjai linkę apsvarstyti savo elgesį ir silpnumo akimirkas bei apgailestauti dėl veltui iššvaistyto laiko, kurį, kaip rodoma filme, dažnai skiria namų apyvokai ir darbui sąvartyne. Peržengus „Stebuklų lauko“ ribas, galima tik spėlioti, kokią prasmę galėjo įgyti ši scena, jei būtų atsidūrusi kitame kontekste – kitokiame filme ar TV laidoje?

FILMO PASAKOJIMO LAIKAS IR STRUKTŪRA: STEBUKLŲ METAS

Per nepilną valandą „Stebuklų lauko“ žiūrovai jaučiasi praleidę su filmo veikėjais vienerius metus. Tokį įspūdį kuria gamtos ritmas: žiūrovas stebi veikėjus, klampojančius per sniego pusnis, besitvarkančius ankstyvą pavasarį, žemuogiaujančius vasarą ir vėl sulaukusius žiemos – Kalėdinių švenčių. Žiedinė filmo pasakojimo struktūra primena mitą ir pasaką, kurios pabaigoje grįžtama į pradžios tašką ir atstatoma pradinė pasaulio tvarka. Pirmapradės tvarkos sugražinimas „Stebuklų lauke“ – tai prigimtinio orumo atstatymas, jo gražinimas tiems, kurie dažnai būna nužmoginami.

Filmo laikas nėra paskirstomas tolygiai kiekvienam metų laikui. Didžioji filmo dalis skirta pasirengimui Kalėdoms ir Kūčių vakarui. Šiuo šventiniu metu „Kariotiškių sąvartyno žmonių“ suręstos trobelės tarsi tampa XXI a. prakartėle, tik vietoje asiliukų, kaip ir dera geografinėi platumai, čia lankosi stir-

5 Metodinės medžiagos autorės Gintės Žulytės pokalbis su Mindaugu Survila (2019 09 20).

niukai. Šiame filme Kalėdos – neabejotina nuoroda į stebuklą ir tikėjimą, kad šviesa gali atsirasti ten, kur jos niekas nesitiki ar nebelaukia.

Dar vienas motyvas, primenantis stebuklinės pasakos laiko tėkmę – veikėjų nemarumas. Filmo veikėjas Ivanuška teigia: „Mes, tokie žmonės, nemirštam, <...> mes gyvenam kol kas ir gyvensim! Miršta tik <...> sivolčiai!“ Ir iš tiesų: kino medija „Stebuklų lauko“ veikėjus įamžina ir paverčia nemariais. Su jais turi galimybę susipažinti naujos žmonių kartos, nepaisant to, kad daugelis veikėjų netgi nesulaukė filmo premjeros (žr. filmo pabaigos kreditus).

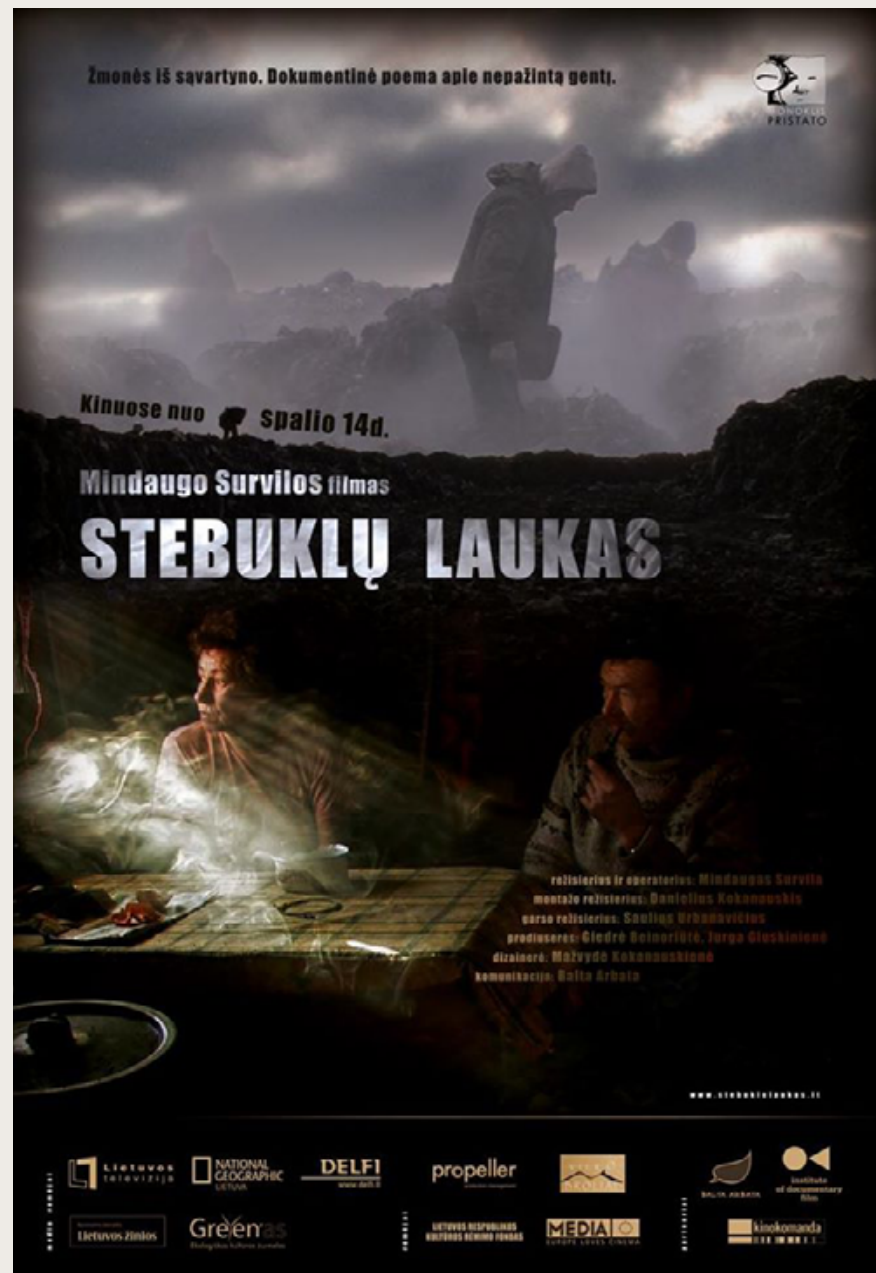
KAMERA IR APŠVIETIMAS: CHIAROSCURO PASLAPTIS

Priešingai nei vaidybiniame kine, dokumentinių filmų scenos nėra surežisuotos. Todėl dokumentinio kino operatorius visuomet turi būti pasiruošęs reaguoti į veikėjų veiksmus, bandyti nuspėti jų judėjimo kryptį ir pasirinkti tinkamiausią kameros padėtį. „Stebuklų lauke“ taip pat kartais galima pastebėti nesuplanuotų kameros judesių – taip siekiama kadre išlaikyti filmuojamą veikėją.

Spontaniški veikėjų veiksmai nėra vienintelė sąlyga, prie kurios tenka prisitaikyti. Kita svarbi aplinkybė – ribotas filmo erdvių apšvietimas. *Dokumentalistai* turi gebėti dirbti be specialios apšvietimo technikos ir naudotis esamais šviesos šaltiniais (saulės šviesa, kambarių šviestuvais ir kt.). Prietema, tvyranti Budos miško gyventojų trobelėse, kurias kartais nušviečia saulės spinduliai ir žvakės, suteikia galimybę kadruose kurti **chiaroscuro efektą**⁶. Ne veltui filmo kadras, kuriame per langą į Rudo ir Kristinos trobelę besiskverbdoma šviesa švelniai paliečia moters veidą ir cigarečių dūmus, yra pasirinktas filmo plakatui. *Chiaroscuro* efektas jame kuria ne tik paslaptinę, stebuklinę nuotaiką, bet taip pat perteikia ir veikėjų „emocinį *chiaroscuro*“, slypintį kiekvieno žmogaus viduje.

⁶ *Chiaroscuro* – vizualiųjų menų terminas, skirtas šviesos ir tamsos santykiui ir jų kontrasto išpūdžiui apibūdinti (italų k. *chiaro* – šviesa, *scuro* – tamsa). Šis efektas naudojamas siekiant sukurti trimatę plotmę bei dramatišką ar paslaptinę atmosferą. Ištakos siejamos su senovės Graikijos dailininku Apolodoru, raida ir tobulinimas – su Leonardo da Vinci, Caravaggio ir Rembrandt'o Harmenszoon van Rijn kūrinų menine išraiška.

Survilos kamera dėmesinga ne tik šviesos ir tamsos kontrastui, bet ir tokiems reiškiniams kaip dūmai, rūkas, liepsna. Dūmai ir rūkas turi savybę paslėpti, pridengti objektus ir erdves bei perkeisti kasdienybę į nežemišką pasaulį. Ugnies liepsnos gali šildyti, šviesti, bet taip pat ir naikinti bei apvalyti nuo to, kas nereikalinga. Neatsitiktinai antrajam filmo plakatui pasirinktas kadras, kuriame rūkas apgaubia sąvartyną, paslepia šiukšles, bet išryškina žmogaus siluetą. Ar ne toks „Stebuklų lauko“ kūrėjų tikslas: Kariotiškių sąvartyne pamatyti ne šiukšlių kalnus, bet žmonių veidus, atskleisti jų asmenybes?

Filmo plakatas

PAMOKOS PLANAS

Filmo peržiūrai ir aptarimui siūlome skirti tris pamokas. Jei tokios galimybės neturite, rekomenduojame atlikti tik antrąją pamokos plano užduotį ar kelias jos dalis.

Užduotis 1. Filmo aprašymas

1. Paprašykite mokinių sukurti trumpą filmo „Stebuklų laukas“ aprašymą (3–5 sakiniai), kuris sudomintų filmo dar nemačiusius žmones.

Užduotis 2. Nuo kadro ir scenos prie filmo temos

2. Suskirstykite mokinius grupėmis. Kiekvienai grupei paskirkite aptarti (arba paprašykite jų pačių išsiriškinti) po 1–2 iš apačioje pateiktų kadro (scenų) ir jų lydinčius klausimus. Grupėms pasitarus (10 min.), paprašykite kiekvienos iš jų pasidalinti savo mintimis su kitais bendraklasiais. (Pateikdami užduotį mokiniams, galite pamokų planą atspausdinti ir jį ar jo dalį padalinti kiekvienai grupei.)

a) Nuotrauka 1

Kariotiškių sąvartyno bendruomenės nariai skaito straipsnį laikraštyje, kuriame klaidingai, iškreiptai aprašomas jų gyvenimas.

Klausimai aptarimui

Kaip straipsnyje vaizduojamas Kariotiškių sąvartyno bendruomenės gyvenimas? Kaip manote, ko šiuo straipsniu siekia žurnalistai? Kaip į jį reaguoja bendruomenės nariai? Kuo skiriasi „Stebuklų lauko“ kūrėjų ir žurnalisto pozicija, žvilgsnis į šią bendruomenę?

b) Nuotrauka 2

Į Rudo ir Kristinos trobelę per langą besiskverbianti šviesa švelniai paliečia moters veidą ir cigarečių dūmus.

Nuotrauka 3

Žmogaus siluetas ir šiukšlynas, paskendęs rūke.

Klausimai aptarimui

Kodėl, jūsų nuomone, šie kadrai pasirinkti filmo plakatui? Kokia kiekvieno iš jų nuotaika ir prasmė? Kokias veikėjų būsenas perteikia pirmasis kadras? Kokį žvilgsnį į Kariotiškių sąvartyno bendruomenės žmones atskleidžia antrasis kadras? Kaip manote, kodėl „Stebuklų lauko“ režisieriaus ir operatoriaus kamera neretai fiksuoja rūką, dūmus, ugnį?

c) Nuotrauka 4

Apgirtusi Tatarka ir Rudas šoka tango.

Klausimai aptarimui

Filmo režisierius Mindaugas Survila ir filmo montažo režisierius Danielius Kokanauskis diskutavo, ar šią sceną palikti filme. Kaip manote, kas sukėlė jų diskusijas? Kodėl, jūsų nuomone, scena visgi liko filme? Kaip galėtų keistis šios scenos prasmė, jei ji atsidurtų TV laidoje ar kitame filme? Nuomonę pagrįskite.

d) Nuotrauka 5

Zylė lesa sudžiūvusių duoną.

Nuotrauka 6

Šeimininkus „stebintis“ ir kraipantis galvą šuo.

Klausimai aptarimui

Kaip manote, kodėl filmo kūrėjai nusprendė pradėti filmą kadrais su briedžiais ir duoną lesančia zyle? Kodėl „Stebuklų lauke“ gana dažnai rodomi gyvūnai, kokia tokių kadruų reikšmė? Ką gyvūnai suteikia filmui? Ar keistųsi filmas, jei jų nebūtų? Nuomonę pagrįskite.

e) Nuotrauka 7

Ivanuška prausiasi, vis žvilgčiodamas į prie medžio pritvirtintą ir dirbtinėmis rožėmis išpuoštą veidrodį.

Klausimai aptarimui

Kaip manote, kokia šios scenos reikšmė filme? Kodėl režisierius dažnai fiksuoja veikėjų bui-
tį, rodo jų namų aplinkos detales? Ar tai mums padeda pažinti veikėjus? Jei taip, pateikite tai iliustruojančių pavyzdžių. Kodėl filme mažesnis dėmesys skiriamas darbui sąvartyne, atliekų rinkimui?

f) Nuotrauka 8

Janė ir Valiera švenčia Kūčias.

Klausimai aptarimui

Kaip manote, kodėl didžioji filmo dalis skirta pasirengimui Kalėdoms ir Kūčių vakarui? Kaip šios šventės keičia bendruomenės narių kasdienybę? Ar jų rodymas suteikia filmo veikėjų portretams papildomų spalvų? Jei taip, kokių? Kokios veikėjų vertybės atsiskleidžia šventinėse scenose? Kaip filmo veikėjų gyvenimas siejasi su Kalėdų šventės prasme?

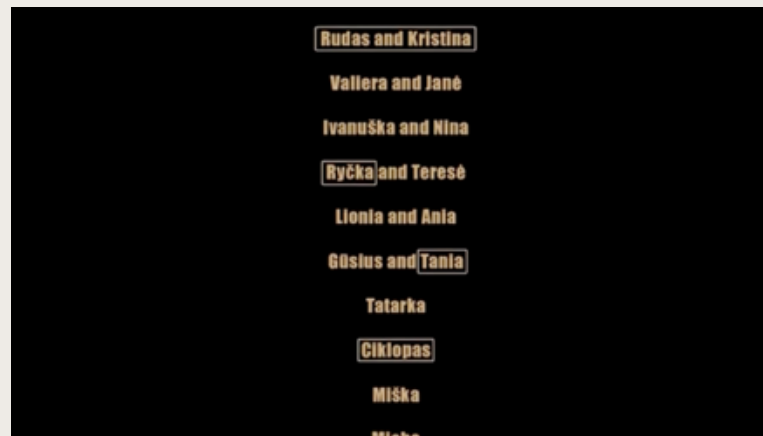
g) Nuotrauka 9

Vienas sąvartyno bendruomenės narys teigia:
„Mes, tokie žmonės, nemirštam, <...>
mes gyvenam kol kas ir gyvensim! Miršta tik
<...> svoločiai!“

Nuotrauka 10

Pabaigos kreditai

Klausimai aptarimui

Kokia šio veikėjo žodžių reikšmė filme? Kaip jie siejasi su filmo pabaigos kreditais? Ar galima teigti, kad žodžiai apie nemirtingumą buvo pranašiški? Kodėl? Prisiminkite 1–2 kūrinius (filmus, knygas, kompiuterinius žaidimus ir kt.), kuriuose veikėjai apdovanoti nemirtingumo savybe. Kuo filmas „Stebuklų laukas“ panašus, o kuo skiriasi nuo jų?

Užduotis 3. Filmo aprašymas II

3. Po filmo kadro, scenų ir temų aptarimo paprašykite mokinių dirbti tose pačiose grupėse ir sukurti po vieną filmo aprašymą. (Tokio aprašo tikslas – sudominti jo dar nemačiusius žmones.) Mokiniai gali remtis individualiai parašytais filmo aprašymais (žr. Pamokos plano užduotį Nr. 1). Grupių sukurtus aprašymus palyginkite: ir vieną su kitu, ir su oficialiu (kūrėjų pateikiamu) filmo aprašymu: „Stebuklų laukas“ – dokumentinė poema apie žmones, daugiau negu 20 metų gyvenančius Budos miške, netoli buvusio Kariotiškių sąvartyno. Ketverius metus kurtas dokumentinis filmas tarsi iš paties sąvartyno gyventojų perspektyvos pasakoja apie nykstančią unikalią bendruomenę, jos dienos ritmą, savotišką gyvenimo būdą, kasdieninius džiaugsmus ir rūpesčius.“⁷

PAPILDOMA UŽDUOTIS

Jei turite galimybių, klasėje ar už jos ribų pasižiūrėkite dokumentinį filmą „Šiukšlių šalis“ (rež. Lucy Walker, Karen Harley, João Jardim; Brazilija, Jungtinė Karalystė, 2010) ir palyginkite jį su „Stebuklų lauku“. „Šiukšlių šalyje“ režisieriai stebi garsaus brazilų menininko Vik Muniz kūrybos etapą, kai jis fotografuoja Gramačo sodais (Jardim Gramacho) vadinamo vieno iš didžiausių sąvartynų pasaulyje atliekų rinkėjų portretus.

NAMŲ DARBŲ UŽDUOTYS

1. a) Perskaitykite žurnalisto Karolio Vaitkevičiaus straipsnį „Kariotiškių sąvartyno senbuviai per speigus šiltesnės pastogės neieško“: <https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2012/02/02/news/kariotiskiu-savartyno-senbuviai-per-speigus-siltesnes-pastoges-neiesko-4743340>.

b) Įsivaizduokite, kad žurnalistas turi parengti TV reportažą ta pačia tema. Ką jam patartumėte? Kokių straipsnyje vartojamų terminų ir teiginių atsisakytumėte TV reportaže? Gal kažkuo jį papildytumėte?

⁷ „Stebuklų laukas“, *Monoklis*. Prieiga: www.monoklis.lt/projektai/stebuklu-laukas.

Sukurkite 5–10 sakinių tekstą, kuriame trumpai pateiktumėte informaciją apie Kariotiškių sąvartyno bendruomenės narių sąlygas žiemą. Išsakomos mintys, teiginiai privalo nepažeisti Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos ir atitikti Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso reikalavimus: www.etikoskomisija.lt/teisine-informacija/etikos-kodeksai/item/215-visuomenes-informavimo-etikos-kodeksas. (Ypač atkreipkite dėmesį į šio kodekso skyrius Nr. 1 ir 3.)

c) Sukurtus tekstus aptarkite klasėje ir pasvarstykite, kokia filmuota medžiaga galėtų lydėti reporterio komentarą.

2. a) „Stebuklų lauke“ neretai naudojamas *chiaroscuro* efektas. Pasidomėkite, ką jis reiškia. Naudodamiesi interneto ar mokyklos bibliotekos šaltiniais, raskite kelis tapybos darbų pavyzdžius, kuriuose taip pat naudojamas *chiaroscuro* efektas.

b) Pabandykite nauju žvilgsniu pažvelgti į kasdienybėje matomus objektus. Nufotografuokite arba nufilmuokite juos taip, kad jie įgytų paslapties, stebuklinį atspalvį ar netikėtą perspektyvą. Galite naudoti *chiaroscuro* efektą. Nuotraukas, filmuotą medžiagą aptarkite klasėje.